

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

Cap. XXV. Detractio, & peccata linguæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

Resp. Præfens notitia erit Confessario, in Civitatibus Confessionibus exposito, necessaria, sed.

I. Suppono, ex Concil. Lateranensi sub Leone X. quod Montes Pietatis sunt liciti, non usurarii, sed pii, religiosi, & laudabiles: instituti ad occurrendum usuris, quas frequenter pauperes, & indigentes feneratoribus, & præcipue Judæis, cogebantur solvere.

II. Quod Mons Pietatis est quantitas pecunie à testatoribus, vel aliis Christianis destinata, ut mutuetur indigentibus, ad quam, quasi ad Montem, refugium habent.

III. Leges, quibus gubernatur Mons Pietatis, ad tria reducuntur: I. Ut mutuetur pecunia Montis pauperibus: II. Ut mutuarius pignus deponat custodiendum per Ministros Montis, & vendendum intra certum tempus, si pecunia mutuata non restituatur, ut ex pretio venditionis recuperetur pecunia mutuata, & residuum Domino pignoris reddatur. III. Ut aliquid moderatum, absque lucro eorumdem Montium, ad solas Ministrorum expensas, & alias, necessarias pro pignorum, & pecunie custodia, quilibet mutuarius supra sortem conferat, prout idem Concilium sess. 10. quia iustum est, ut à quocunque exigatur pretium pro labore, & expensis, factis in gratiam ipsius: sed expensa, quæ sunt in Monte, & labor, ac assistentia Ministrorum fit in gratiam pauperum, ergo iustum est, ut pro iis solvant, quibus notatis,

Dico esse interrogandos, an in pignori-
bus recipiendis, & pecunia egenis
mutuanda, fuerint tardi, morosi, as-
Marthucco. Causela Confess.

peti, vel difficiles. II. An munera extorcedint, vel aliquod præmium pro recipiendis pignoribus. III. An pecunias totas, non iusti ponderis, vel numeri, aut difficiles ad expendendum eisdem tradiderint. IV. An pignora in proprium usum converterint, aliisve ad utendum concesserint. V. An divitibus in præjudicium pauperum, ipsis indigentibus exclusis, aut neglectis, summam notabilem pecunie dederint. VI. An in venditione pignorum fraudes fecerint: & ea, simulato aliorum emptorum nomine, vili pretio sibi retinuerint, vel omiserint quanti plurimi vendere, aut restituere Domino pretium, excedens sortem mutuatam. VII. An in alios usus expenderint, vel minuerint Sacri Montis pecuniam, collectam, & conservatam ad mutuandum indigentibus. Contra transgressores, in locis Romano Pontifici subjectis lata est excommunicatio Summo Pontifici reservata in const. onerosa la 82. Pauli V. in Bullar. Cherub.

CAPUT XXV.

Prop. XLIII. & XLIV. ab
Innoc. XI. Sc.

Detractio, & peccata lingua.

I. PROP. 43. Quidni, non nisi veniale sit, detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?

PROP. 44. Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam, & honorem defendat. Et si hoc non sit probabile,
(Rrr) bile,

bile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

2. Authores propositionum, quicumque sint, voluerunt, nec mortaliter, nec contra iustitiam peccare, eum, qui, sive intra iudicium, falsum crimen falso testi, & accusatori ad defendendam suam vitam, sive extra iudicium, ad tuendam suam famam injusto detractori imponit, contra quos Inn. Decretum edidit; est nam certum in nullo casu esse licitum mendacium, utpotè intrinsecè, ac indispensabiliter malum ex dictis supra cap. 17. quod semper mortale est, quoties quis mentitur, & falsum dicit in materia gravi, sed, qui imponit falsum crimen alicui, quamvis falso testi, & detractori, in materia gravi falsum dicit, & mentitur, ergo mortaliter peccat; major est certa, nec revocari debet in dubium, ex dictis locis minor etiam patet, quia imponens falsum crimen alicui, ipsum graviter damnificat, injustum damnam interens in bonis famæ, & contra mentem loquitur. Tum quia, quilibet habet jus ad suam famam, & est suæ famæ Dominus, ergo absque injuria non potest invitus privari, ergo, qui ipsum infamat per impositionem criminis falsi, ei in re gravi injuriam facit, ergo graviter peccat contra iustitiam, adeoque mortaliter, dum proximi famam lædit, quæ maximi momenti bonum est, & excellentius fortunæ bonis; ergo, quemadmodum mortaliter peccat, qui in his aliquem graviter damnificat; sic, qui proximum infamat; quod est ita certum, ut nec, post decretum Innocentii, oppositum sit probabile; ad quod

attendat Confessarius, ne in excipiendis detractorum, & calumniantium Confessionibus erret: cui ad uberiorem instructionem, quamplura alia, ad materiam detractionis, & contumelie pertinentia, ac de cæteris peccatis linguis, subnecto.

3. Supponat I. Quod fama, est bona opinio plurium de vita, & moribus alterius; hæc habentes dicuntur habere bonum nomen; ex quibus habetur, infamiam in mala opinione de moribus, & vita consistere.

4. II. Quod honor est restitucio externa excellentiæ alterius. Dicitur facta ab honore, quia illa consistit formaliter in iudicio, & interna opinione de bonitate, & virtute morali alterius; honor autem in externis signis, quibus protestamur aliquem æstimare, & excellentem esse: quod fit factis, ut genuflexione, corporis inclinatione, aperiuntione capitis, spontaneo famulatu, &c. vel verbis, ut, alterum honorifice appellare sapientem, magnificentem, nobilem, &c.

5. III. Quod potest lædi honor, & non fama: si in occulto, nemine vidente, alapam impingis viro ingenio, & honorato; vel nemine audiente, falsa crimina objicis, vocando furem, spiritum, plebejum, honorem lædis, quia ipsum contemnis, & non famam, cum nullus ex eo malam opinionem de illo concipiat. Potest quis aliquem honorare, & de illo malam famam, & opinionem habere; sic plures Principes, & viri honorantur, qui apud honorantes ob crimina, & perditos mores bonum nomen non habent.

6. IV. Quòd contra honorem, & famam sunt duo præcipua peccata, oris, & linguæ: detractio, & contumelia: detractio lædit famam proximi, eam occultè, & in absentia denigrando, & minuendo; contumelia verò honorem in præsentia aufert: unde ex parte objecti essentialiter differre notavit Joan. De la Cruz *direct. consc. 8. præcept. quest. 2. de detract. num. 1.* sicuti differunt honor, & fama. Contumeliam esse peccatum gravius detractio in Confessione explicandum, dixit Quilici *Confess. manud. q. 7. art. 2. nu. 25.* nam certè per contumeliam major injuria proximo injuriato inferitur.

Verùm, etiam in præsentia potest fama denigrari, ut, si alicui, pluribus audientibus, occultum vitium objicias, & tunc, tam famam, quàm honorem lædis, cum onere restituendi utrumque.

7. Quæritur, quid sit contumelia?

Resp. Cùm contumelia significet contemptum, & dehonorationem proximi, definitur: *est injuria, qua quis lædit alterius honorem, factis, vel verbis in præsentia exhibitis, vel prolatis.* Tribus modis honor læditur: *verbo, scripto, & facto;* contumelia fit verbo, & est contumelia strictè, dum injuriosè alteri sua peccata objicis, ex quorum notitia dehonatur, & contemnitur; ut, si Petrum voces furem, ebrium, mendacem; vel est convicium, ut si per contemptum objicias alteri, id, quod in eo peccatum non est: ut, si voces Judæum, cæcum, gibbosum; seu improprium; ut, si alteri injuriosè exprobes beneficia, quæ tu ipsi contulisti.

Contumelia fit *scripto*, per eos, qui famòsos Libellos componunt: est Libellus famosus ex Ameno de *pen. tit. 5. §. 5. num. 2. scriptura alicujus, occultam infamiam continens, publicata, ut ne scientibus innotescat;* & censetur famosus, licèt in eo publicetur crimen verum, modò sit occultum; nam semper honor, & fama alterius læditur. Authores, & Compositores Libellorum gravissimè peccant contra justitiam, quemadmodùm, qui eos inveniunt, scientes esse famosos, non lacerantes, sed manifestantes, ut observat Layman; sed non sunt de facto excommunicati in Bulla B. Pii V. *Romani*, & Greg. XIII. *ea est*, sub Anno 1572. ut incautè quidam scripserunt; quod ex Bullar. Cherub. est manifestum; qui etiam voluerunt componentes præfatos contra Ord. Prædicat. & Minor. ligari excommunicatione Papæ reservata ex Const. *ex alio Ale. IV.* cum tamen Pontifex disponat solum, contra eos, qui non lacerabant libellum, tunc temporis contra præfatos Ordines editum.

Facto tandem fit contumelia, ut si percutias aliquem Chiroteca, vel alapa, & arundine, ut ostendas eum parum æstimare, vel aliis signis ipsum contemnere significes.

8. Quæritur, an contumelia sit ex suo genere peccatum mortale?

Resp. Affirmativè, quia proximum lædit in honore, qui est bonum præstantius divitiis, & idèò est gravius furto, *cit. De la Cruz de contumel. conc. 3.* Est ex suo genere mortale, lædens justitiam, sine qua non potest servari charitas cum proximo, cum charitas velit proximo bonum,

bonum, calumnia verò auferat illud honoris. Materia gravis, per se sufficiens ad peccatum mortale in contumelia est exprobrare alicui crimen mortale: quia nullus est, qui per similitudinem exprobrationem graviter non offendatur; per accidens autem, potest etiam esse defectus venialiter peccaminosus, vel solummodo naturalis; nam esse potest, ut alicui, ob suam dignitatem, & conditionem personæ, ut si in Prælatus, Confiliator, &c. tam displiceat exprobratio defectus naturalis; ut quod sit illegitimus: vel solum venialiter malus, ut si affirmes eum sapere, quamvis non in re gravi, mentiri; ac homini plebejo, militi, &c. displiceat, si obijciatur defectus mortaliter peccaminosus, ut accubuisse cum meretrice, blasphemasse, &c.

Potest tamen à mortali excusari, vel per inadvertentiam, vel ex levi injuria, ut si materia, de qua loqueris, non sit gravis, nec graviter contumeliosa.

Notat Marchant. regulariter non esse mortale dicere de aliquo esse superbum, avarum, iracundum, &c. quia ordinariè hæc non accipiuntur, ut sonent peccata mortalia, sed, ut denotant naturalem inclinationem; verum ex circumstantia, tam personæ, de qua dicuntur, quam audientium, qui possunt ea accipere pro gravibus vitiis, possunt esse mortifera; ideo quisque cautus esse debet.

2. *Quæritur, quid sit detractio?*

Resp. *Est injusta ablatio, seu denigratio fame alterius, absentis;* Est ex suo genere mortale, quia per eam leditur proximus in fama, quæ est pretiosior cunctis opibus; siue loquamur de

detractioe formali, qua defectus alterius publicantur cum intentione explicita infamandi; siue de materiali, qua quis defectus proximi manifestat, sed non cum formali, & explicita intentione nocendi, sed ex quadam loquacitate, & malo habitu; nam saltem animam virtualiter nocendi habet, cum manifestet ea, quæ ex sua natura possunt infamare; verum in primo casu est gravius peccatum. Ex levitate materiæ, & perfecta advertentia potest esse veniale; levitas materiæ relinquitur consideranda prudentiæ Confessarii, quam debet desumere vel à qualitate personæ, cui detrahitur: vel an, quod de eo dicitur, sit parum, vel multum noevum: vel ex qualitate sermonis, ut, si crimen, vel defectus sit levis. Layman. cit. cap. 3. Quilicini 35. Marchant. res. pastor. cap. 8. circa 8. præcept.

10. *Quæritur, quot modis solent crimen detractiois committi?*

Resp. Duobus, directè, & indirectè: directè quatuor modis eontingit. 1. Si falsum crimen alteri imponas. 2. Si verum crimen falsis circumstantiis aggravas. 3. Si crimen verum, sed occultum, publices. 4. Si opus ex se bonum, mala intentione factum affirmes; quod si sine fundamento judices, etiam judicium temerarium facis, & dupliciter peccas.

Indirectè verò accidit. 1. Dum affirmas Petrum, v.g. non fecisse opus bonum, quod revera fecit. 2. Si malitiosè alterius bonum taceas, quando teneris revelare: ut, si aliis Petrum laudantibus, subjicias, ego taceo: vel frontem contrahas, aut humeros con-

fringat. 3. Si alterius virtutes minuas, aut frigde laudes.

11. Quæritur, an peccet peccato mortali detractio, quæ ab inquirentibus informari de persona Petri interrogatus: an cognoscat Petrum, affirmat, sed statim subdit, ego de eo volo tacere, relinquamus ipsum, vel, est optimus vir, sed...: illa est honesta femina, sed...?

Resp. Affirmative; nam est detractio, & mortalis, ex Quilici num. 35. sic enim respondens operatur, ut audientes bonam opinionem erga Petrum, & feminam illam deponant, vel suspicionem concipiant.

12. Quæritur, an sit mortale revelare sine rationabili, & urgenti causa viro prudenti de quo presumitur non publicaturum, verum crimen occultum, Franciscum, v.g. commississe adulterium cum Berta?

Resp. Aliqui apud Poncium *disput.* 52. qu. 8. an. 41. & Layman. *cit. cap.* 3. nu. 6. dixerunt non peccare mortaliter, qui lædit famam alterius apud unum virum prudentem tantum, qui non publicaret defectum significatum aliis: maxime, si ex levitate, vel loquacitate occultum crimen revelaret, ut alii docuere apud Anton. à Spiritu Sancto *director. Confess. tract.* 11. de detract. sect. 6. Quorum opinio in praxi tuta, nec probabilis admittitur; nam certè Francisco graviter displiceret, quod prudens ille vir defectum ipsius sciret: viri enim cordati plures æstimant habere bonum nomen apud virum gravem, quam apud multos vulgares. Hsung. *tract.* 4. *disp.* 3. qu. 3. §. 1. *num.* 105.

Addo, quod, si id liceret, posset occultissimum crimen paulatim fieri publicum apud multos, nam, si licet uni crimen occultum proximi revelare, huic etiam licebit alteri aperire, & sic deinceps: cum non sit assignandum, cur, si mihi liceat tibi viro prudenti revelare adulterium Francisci, tibi non sit permillum alteri, itidem viro probò aperire, & isti alteri. Poncius, Layman, & Anton. à Spiritu Sancto, & apud eos plures.

Ex quibus sequitur, quod non possit uxor cum marito loqui de peccatis occultis filiorum, aut famulorum: nisi aliàs non sit spes, quod moniti emendentur; nam tunc in emendam & correctionem id efficere licebit, ut cum Bonac. idem à Spiritu Sancto, & De la Cruz *dub.* 3. ratio est, quia maximum bonum est esse bonæ æstimationis apud illos, cum quibus conversamur, & conjunctionem aliquam habemus, qui possunt juvare, vel nobis nocere. Lege D. Thom. 2. 2. qu. 144. art. 3.

Causa verò rationabilis, & urgens revelandi esse potest, ad impediendum grave malum alterius, ad petendum consilium, vel cum prudenter judicatur id esse expediens bono particulari, & magis publico; ratio est, quia nemo per Marchant. jus habet tuendæ suæ famæ cum gravidamno alterius; verum semper id est exequendum cum minori damno, quo potest, & non ex malo animo: nec ex affectu vindictæ; nec exequendum in casu, quo manifestatio non esset conducens ad damnum impediendum: ita DD. concedunt posse te, amico interroganti super qualitatibus Francisci,

(Rrr) 3

quæxi

quem tu noſcis eſſe ſurem, dicere, ne eum in famulum recipiat; & quem ſcis eſſe imperitum Medicum, Advocatum, & Artificem, manifeſtare iis, qui à te conſilium petunt, & quibus ex eorum imperitia damnum notabile obvenire poteſt: legendus Quilici num. 36. Marchant, & Rotarius part. 2. cap. 8. ſect. 3. num. 3. *apparat. Theol.* De manifeſtatione hæreticorum diximus lib. 1. cap. 4.

13. Sed quaeritur, hæc Dominicus Confefſario aperit: ſum deputatus à Miniſtris Societatis SS. Annunciatae ut diligenter, & fideliter ſumam informationes ſuper vita & honeſtate puellarum, quæ ſunt admittendæ ad dotem, juxta ſolium à Societate conferendam: ſum certus, quòd Franciſca non ſit Virgo, quia eam ego cognovi: quomodo me gerere debeo? Si eam manifeſto, occultum crimen revelo, ipſam infamo, & ſum cauſa illius damni: ſi taceo, partes meas juxta commiſſionem non impleo, & ſum auſa, cur alia virgo dotem non obtineat; *peto inſtrui, ne errem?*

Reſp. Si à Parocho, & iis, quos ſuper vita, & moribus puellæ interrogas, habes teſtimonium ſufficiens, præſans ipſam eſſe bonæ famæ, & in vicinia bonum nomen habere, id debes Miniſtris referre, & tunc cenſeris diligenter tuo officio ſatiſfeciſſe; nam aliud onus tibi non fuit impoſitum, quam, ut fideliter inquireret, & referret, an puellæ dotibus aſcriptæ eſſent bonæ famæ, & nominis; huiusmodi autem, ex ſtupro occulto cum te commiſſo, æſtimationem propriam non amiſit; nam, eo non obſtante, ab omnibus habetur ut virgo, & eſt boni nominis: idèò nulli alteri injuriam facis, dum

referes eſſe bonæ famæ, & nominis, quia talis eſt.

13. Quaeritur, an peccet mortaliter, qui de publicè infamè propter adulterium, aliud crimen occultum revelat, ut eſſe ſurem, homicidam, &c.

Reſp. Affirmative; ratio eſt, quia infamis in uno genere vitii, non propterea amittit jus, & famam, quam habet in aliis virtutibus, idèò ea ſine gravi injuria ſpoliari, nec poteſt, nec debet; quinimodò infamans contra juſtitiam peccat; poteſt enim quis eſſe, & teneri, ut adulter, non verò, tamquam fur, conſequenter habet bonum nomen quoad ſecundum, non quoad primum, & idèò, ſi ſit occultus manifeſtari non poteſt.

14. Sed quid, ſi publicum adulter per emendationem iterum recuperaverit famam?

Reſp. Non poteſt ipſius crimen apud immemores, vel ignorantes detegi, & quatenus propaletur, delinquitur contra juſtitiam, cum per emendationem vetum jus acquiriverit ad ſuam famam. Sicut malis moribus infamia facti contrahitur, & bona fama amittitur; ita contrariis bonis moribus infamia facti aboletur, & bona fama recuperatur. Layman, nu. 3. Marchant, & Quilici nu. 35.

15. Sed quaeritur, Petrus hic Roma fuit tanquam fur fuſtigatus, & in exilium actus, petitur, an liceat id patefacere Florentia, ubi ignoratur; quod eſt idem, ac quaerere, an crimen proximi publicum in aliqua Civitate poſſit ſine peccato alicubi manifeſtari, ubi ignotum eſt?

Reſp. Affirmat Layman, nu. 8. Quilici num. 35. De la Cruz conc. 2. dub. 3. citat. à Spi-

à Spiritu Sancto sect. 7. & Illung. num. 107. ratio est, quia per sententiam Judicis est sic fama spoliatus, ut in ultionem criminis, & partem supplicii, sit unicuique facta facultas ab Judice illud publicandi. Sicut si alterius bona permittat publicæ direptioni, potest quis ea diripere, quin injuria reo inferatur; potest tamen in eo peccari contra charitatem, si, ubi mansurum erat occultum, ex odio, & malo animo publicetur; item contra justitiam, si manifestetur, postquam reus emendatus bonum non est recuperavit in loco, in quo habitat.

16. Sed quid, si crimen sit publicum in uno loco, non Judicis sententia damnatum?

Resp. Peccat contra justitiam, qui ipsum in alio loco, ubi non est notum, manifestat: ita mulier, quæ Florentiæ adulterium commisit, dum hic Romæ honestè vivit, habet jus retinendi suam famam, qua per Judicis sententiam spoliata non fuit.

17. Sed quid, si multi ejusdem Civitatis crimen sciunt, an possint aliis manifestare?

Resp. Vel illi cognitionem habuerunt de illo crimine ex injusta publicitate, à detractione proveniente, & tunc contra justitiam peccant aliis revelando: vel habuerunt ex publicitate justæ sententiæ, & tunc patet ex supradictis; vel quia crimen fuit publicè, & coram multitudine patratum: & tunc, quia crimen notorium censetur, & publicum, ac delinquens, factò ipso infamis, præsumitur suæ famæ cessisse, & non posse esse rationabiliter invitus; idè id aliis revelans non cenietur contra justitiam peccare, licet possit contra charitatem, si ex malo ani-

mo, vel cum sensu revelationis. Quilici *nu. 35.* Propter quod excusantur Historici, dum delinquentium notitiam ad posteros transmittunt: præsertim loquendo de criminosis publicis, quorum notitia expedit bono communi.

18. Quæritur, in quo detraçtio distinguatur à murmuratione?

Resp. In hoc, quòd detraçtio vel proximo imponit crimen falsum, vel verum occultum detegit; murmuratio verò confabulatur de factis publicis, & de iis etiam, quæ possent in bonam partem sumi, vertendo ea in malam partem, exaggerando rem ultra meritum causæ, ponderando subtiliter circumstantias, ex quibus omnibus persona aliqua denigratur in suo honore, & fama; & est læthale, vel veniale, prout ex hac gravis, vel minor injuria proximo fit. Rotarius *num. 15.* verum pro eodem sæpè sumuntur.

19. Quæritur, an audiens detraçtorem peccet?

Resp. Affirmativè. I. Si ita audit, ut inducat, vel excitet, etiam paratum, ad detrahendum, vel ad inceptam detractionem continuandam, sive interrogando, juvando, laudando, approbando, non corrigendo, dum possit, & debet: & peccat contra justitiam æque bene ac ipse detraçtor, quia est causa injusta damnificandi proximum in bono famæ: & contra charitatem peccato scandali, quatenus est causa ruinæ spiritualis infamantis, dum vel ad detrahendum excitat, vel ad prosequendum animat: & ad restitutionem famæ tenetur, si principalis non restituat.

II. Si audiens, detraçtorem non induxit,

daxit, sed letatur, & sibi complacet in detractioe, peccat peccato odii contra charitatem, quatenus de malo alterius latatur. Layman. *cit. nu.* 14.

III. Si eum non induxit, neque movit ad detrahendum, & cum possit, non impedit, nec redarguit expressè, sive tacitè, discedendo, aut avertendo sermonem, vel tristem se præbendo, peccat contra charitatem, quæ obligat ad impediendum malum proximi, cum potest.

IV. Peccant semper contra justitiã Superiores, cum subditam detrahentem non corrigunt.

V. Excusatur à mortali, qui ex reverentia debita Superiori, rationabili timore gravioris mali, vel spe non reportandi fructum, detrahentem, vel non impedit, aut non relinquit; sed tunc debet sibi detractio displicere, detractori non credere; & animadvertere, quòd loquaces sæpè falsa dicunt, & referunt; item, si audiat ad consilium, vel remedium præbendum; item si parva sit detractio; legendi Layman. Quilici, Ilfung, & Marchant. *cit.*

20. Sed quid, si ex curiositate, quis alterius defectus, & mores inquirat?

Resp. Peccat mortaliter, quia nemo jus habet sine iusta, & rationabili causa inquirendi de vita, & moribus proximi. Excusantur Superiores, quibus id ex officio incumbit, vel cum id necessarium est ad admittendum aliquem ad Religionem, ad Matrimonium, vel ad aliud Officium, aut beneficium: sed tunc non ex curiositate, sed iusta, & rationabili causa inquiritur: & si ex curiositate audias, peccas contra charitatem.

21. Quæritur, quomodo se gerere de-

beat Confessorius cum penitente se accusante de peccato detractiois?

Resp. I. Interroget, an fuerit audiens, vel detractor; Si audiens: an detractioem induxerit, &c. & tunc peccasse contra justitiã, & charitatem pronunciet: si verò solum in detractioe sibi complacuerit, vel discursum non interrupit, aut non fugerit, dum poterat, contra charitatem. Si detractor: inquirat de numero virorum, & personarum, quibus detraxerit, & coram quibus: quia tunc tot peccata contra justitiã commisit, quot personas in fama damnificavit: & tot peccata scandali. Sive una integra familia, vel Religione sit oblocutus, id exprimere tenetur, etsi nesciat numerum personarum aperire: quamvis intenderet solum de aliquibus unius familiae obloqui; nam audiens, eos ab aliis nescit distinguere, & ideo omnes infamat. Ameno de pœnis.

II. Interroget, an detractioe impo- fuerit falsum crimen: an verum, sed occultum revelaverit: vel de publicis, cum scientibus sit locutus. Si primo modo peccavit triplici peccato. 1. Mendacii perniciosi. 2. Contra justitiã, & 3. Peccato scandali contra charitatem. Secundo modo contra Justitiã, & charitatem. Tertio modo contra charitatem; & ideo, in Confessione est semper aperiendum, an primo, vel secundo, aut tertio modo detraxerit. Specificanda est species infamiae (vel contumeliae) ut, si de aliquo, etiam eodem impetu, dixerit esse furem, Sodomitam, Judæum, Sortilegum, &c. nam hæc convicia in genere mortis, & quoad vim lædendi famam, & inferendi nocivum speciem distin-

guant.

guntur; cum dubium non sit, quin apud prudentes peioris nominis, majorisque malitiæ reputetur Hæreticus, quàm fur; Sodomita, quàm simplex fornicarius; unde vocans aliquem Hæreticum magis ipsum infamat, & magis potest ipsi nocere, quàm si vocet furem, ergo magis famam lædit, immò tollit famam diversæ speciei moralis, ergo, si simul revelet esse Hæreticum, furem, & Sodomitam tria peccata specie, & numero distincta committit. Poncius *disp. 46. qu. 7. nu. 74. Ant. à Spiritu Sancto rr. 5. disp. 9. sect. 1. de sacr. panis. nu. 659.*

22. Sed quaeritur, *penitens petit instrui de modo restituendi famam, & honorem, ad quod scit ex justitia obligari, quid est ei Confessarius dicitur?*

Resp. I. Quod si honorem alterius coram aliis lædit, debet coram illis debitam reverentiam exhibere, antecederet salutando, invitando ad mensam, eum visitando, conversando, &c. vel veniam petendo, vel alio simili modo arbitrio prudentis; si verò privatim, nullo audiente contumeliam irrogaverit, v. g. per injuriam, spurium vocando, & ad aliorum notitiam non pervenerit, tenetur ab ipso, se reum cognoscens, veniam petere, & animum offensum sibi reconciliare.

II. Si infamavit imponendo falsum crimen, tenetur se retractare coram illis, qui eum detrudere audierunt. per media tam efficacia ad restituendam famam, qualia fuerunt ea, quibus innocentem in fama damnificavit: dicendo se esse mentitum, & addendo, si opus sit, juramentum; ut audientes credant crimen impositum fuisse falsum.

Matthæi Cautela Confess.

23. Sed quaeritur, *an restitutio sit faciendâ solum coram illis, à quibus auditus fuit detrudere vel, etiam coram aliis, ad quos detractio pervenit?*

Resp. Cum Mastr. *Theol. moral. disp. 8. qu. 3. art. 2. num. 60.* vel personis, coram quibus detraxit, secreto id dixit, & alias cognoscebat eas talis esse naturæ, ut secretum non essent divulgaturæ: vel, nec sub secreto, neque talibus personis manifestavit; si primum, sat est, ut coram personis immediatis se retractet; si secundum, restitutio est faciendâ coram omnibus, & singulis, male opinantibus de injustè infamato, quia totum subsequens damnum infamiæ ab injusta detractis detractio, & injuria procedit: unde sæpè expedit operari, ut retractatio publicetur.

Si infamavit revelando crimen verum, sed occultum, tenetur ad restitutionem, famæ, & abolendam malam opinionem, in quantum potest: nunquam tamen mentiendò; idè Confessarius non debet obligare, vel suadere, ut dicat, *quod dixi, non est verum*, quia mendacium malum est ab intrinseco; sed restituet utendo verbis non continentibus mendacium; *ut, imprudenter sum locutus absque debita advertentia, & informatione, fatuè, & insipienter, idè ne credatis: & si credideritis malum, quod dixi, sciatis vos imprudentes esse; vel laudet infamatum, & honorificè de eo loquatur, ubi datur occasio; aut simili alio modo expressè, vel implicite, quantum in se est, aboleat opinionem malam, quam ingessit.*

24. Sed quid, si retulisset occulta peccata

(Sss)

peccata

peccata alterius absque asseveratione, & dubitanter?

Resp. Tenetur ad restitutionem; si narret Sortilegia, Hæreses, & similia, quorum mera suspicio famam multum denigrat; vel persona, de qua narratur, sit ita venerabilis, & digna, ut sola suspicio gravis criminis eam valde diffamet; etiamsi narratio contingat apud personas, de quibus verisimile est, quod non credant; nam tunc saltem contra charitatem referens peccat; & contra justitiam, si auidvisse testetur à magis auctoritatis viro, qui, ut verax habeatur; abstinendum est itaque à simili referendi modo. Rotar. nu. 8. & alleg. à Spiritu Sancto sect. 6.

25. Sed quid, si quis detraxerit viro defuncto?

Resp. Si detractio defuncti redundet in infamiam familiæ, & hæredum viventium, est illis fama læsa resarcienda; si verò solum dehonoretur, vel infametur defunctus, hic est compensandus eodem modo, ac si viveret. Rotarius cit. num. 17. Alleg. à Spiritu Sancto dixit peccare mortaliter Historicos occulta aliquorum in suis Historiis notantes, quamquam illi, de quibus scribunt, jam sint defuncti.

26. Queritur, an infamatus licite possit condonare restitutionem famæ?

Resp. Alii negant, quia nullus est Dominus suæ vitæ, & famæ; & sicut nullus potest se occidere, sic nec donare, quod suum non est; & ex eo probant, nullum posse infamare se ipsum; quod sequitur, si quis restituendæ famæ obligationem econdonet, & remittat. Alii ex opposito assentiant, ex quo homo sit Dominus suæ

famæ, & aliorum bonorum, quæ, propria industria, acquiruntur; nam est premium virtutis, quod propriis meritis respondet; & confirmant exemplo D. Augustini in suis Confessionibus, & aliorum Sanctorum, qui ex motivo humilitatis propriam famam, & honorem contempserunt. Cum istis dicendum, hominem ex iusta, & rationabili causa, & cum non sequitur scandalum, vel motum peccandi; aut aliis nec spiritualiter, nec temporaliter nocet, posse suam famam spernere, & aliis obligationem restitutionis condonare; nam nulli injuriam facit. De la Cruz 1. p. accp. qu. 7. art. 2. dub. 7. Ubi observat hominem privatum, licet non peccet mortaliter contra justitiam se infamando, vel condonando famæ restitutionem, peccare tamen ex genere contra charitatem, cum exponat se periculo peccandi amissa verecundia.

Verum, cum infamia redundat in alios, filios, fratres, subditos, vel Monasterium, peccat, qui condonat. Ideo Prælati contra justitiam peccat condonando famam, sicut, si se infamet de peccatis redundantibus in subditos, ut Sodomitæ, hæresi, &c. quia tunc læditur fama subditorum. Quilicini. 48.

27. Queritur, Franciscus per errorem inculpabilem, Petro detrahendo crimen falsum imposuit, & postea cognoscit se falsum dixisse: tenetur ne famam restituere?

Resp. Tenetur, quia revera ipsum damnificavit: sicut, qui bona fidem alienam possidet, cum postea reperit alienam esse, frapud se extet, tenetur restituere.

28. Sed quid etiam, si Franciscus

Petrum,

Petrus, & contra Petrus infamaverit Franciscum?

Resp. Quidam dixerunt unum non teneri famam alteri restituere, si aequaliter sint laesi: vel solum in excessu, si unus alium plus offendit; sed non sunt audiendi; nam infamatio unius non est medium, nec satisfactio pro fama alterius, ideo in utroque est restitutionis obligatio.

29. *Quæritur, an non modo fama sit infamato restituenda, verum etiam compensanda damna, qua ex illa sequuntur?*

Resp. Affirmativè; ratio est, quia vera infamans fuit injusta causa damni sequuti; ideo, si occultum Petri crimen revelas, ob quod officio privatur, tenetis ad compensandum damnum, quod ipse ex tali privatione reportat: si alter ultimo supplicio est puniendus ob crimen falso à te impositum, debes te Judici præsentare, ut eum liberes, etiam si tu reus es, & propterea suspendendus; vel ad minus operari, & rem aperire, ut ille non damnetur; & in casu mortis illius heredibus resarcire damnum, cuius causa reputaris; qui non modo contra te actionem habent, verum etiam adversus tuos heredes, ad quos tua bona descendunt, ex quibus iusta compensatio est eis facienda. Layman. citat. art. 7. num. 4.

30. *Quæritur, quomodo, qui detrahit alteri libello famoso, debeat restituere?*

Resp. Constat publicis scriptis, servata proportione ad superius dicta n. 23.

31. *Quæritur, Cajus coram multis detrahit Bertæ, sed quia postea verecun-*

datur in se retractando, nocte affixis libellis in locis publicis Civitatis, ex motivo exonerandi conscientiam, famam restituit; petitur, an satisfecerit obligationi de fama restituenda?

Resp. Negativè; hic non servatur aequalitas, prout requirit justitia commutativa: nam fama fuit ablata per certum detractorem, sed per certum non restituitur; nam incertum est, à quo fuerint folia affixa, an à Cajo, an ab alio, & an fuerint potius libelli contra ipsam Bertam; imò videtur Cajo novo peccato detractionis peccare (nisi bona fides, inadvertentia, vel simplicitas excusaret) quia renovavit detractionem, etiam apud eos, qui factum ignorabant. Propterea, quia fama fuit ore per certum detractorem apud tales audientes laesa, ore apud eosdem debet restitui, & si sint absentes per epistolas, proprio nomine signatas.

32. *Quæritur, Petrus est morti proximus, confitetur, se infamasse Religiosum, Confessarius instat, ut se retractet coram astantibus, ut Religioso famam restituat: pœnitens respondet velle se retractare coram Notario, hac lege, ut scriptura per ipsum rogata, legatur post ejus mortem; quia non vult vivens pati verecundiam, conceptam ex publica retractatione à se facta, nec ut mendax vult haberi: petitur, an possit absolvi?*

Resp. Negativè; nam indispositus est sine vero proposito restituendi famam: cum verum propositum non præsumatur in eo, qui potens actu peccatum relinquere, non actu relinquit, sed vult in futuro; aliàs posset, etiam absolvi infirmus,

firmus, potens concubinam e domo ejicere, & non ejiciens, ne ingratus appareat, sed relinquens onus, ut ab heredibus expellatur; quod nullus prudens dixerit: uterque enim est in occasione proxima. Tum quia, si supervixerit, famam non restituet propter verecundiam, & ne mendax aestimetur, ergo propositum est solum sub conditione, ergo non efficax. Debet esse resolutio communis contra Anton. à Spiritu Sancto in direct. Confess. tract. 5. disp. 3. sect. 11. n. 167. de sacr. penit.

33. Quaritur, an debeat causa excusans à fama restitutione.

Resp. Affirmative, sic DD. communit. I. Excusans per condonationem; si nimirum diffamatus cedit juri suo.

II. Si infamia abiit in oblivionem, quia per restitutionem potius renovaretur suspicio criminis; sed quia non potest dari certitudo, quod in oblivionem abierit, ideo regulariter infamans tenetur ad restitutionem.

III. Cum fama jam est facto recuperata.

IV. Cum non possit restitui absque vita periculo; ratio est, quia est ordo inter bona: alia enim sunt bona animæ, alia vitæ, seu Corporis, alia fama, & honoris, & alia fortuna: pretiosiora autem sunt bona animæ quam vitæ; vitæ quam famæ; & famæ quam fortunæ, ideo nullatenus restitui bona vitæ cum damno animæ nec bona famæ cum damno vitæ; nec bona fortunæ cum damno famæ; ratio est, quia in restitutione debet servari aequalitas, & cum pretiosior sit anima quam vita, & vita quam fama, & fama quam divitiæ, ideo

&c. sic cit. à Spiritu Sancto tract. 11. disp. 3. sect. 3.

34. Nota I. differentiam inter *suffurationem*, *detraktionem*, *contumeliam*, *derisionem*, seu *irrisionem*; Calumniator serid intendit lædere honorem proximi: Detractor famam denigrare; Suffurator amicitiam tollere: & Irrisor, joco pudorem, & verecundiam causare, unde suffuratio est *oblocutio ad amicitiam tollendam inter aliquos*. Est ex suo genere mortale, cum tendat ad nocendum proximo, tollendo amicum; & gravior contumelia, ac detractio, quia tollit amicitiam, quæ est bonum præstantius fama, cum hæc ad amicitiam disponat. Hinc graviter peccant contra justitiam, qui inter consanguineos, & amicos fixas suis verbis ponunt, quia amicus jus habet, ne fraude, & modis illicitis privetur bono amicitia; & sæpe cum peccato contumelia, & detractiois conjungitur. Fit veniale vel ex inadvertentia, aut ex parvitate materiæ, si nimirum parum minuatur de amicitia.

35. Irrisio, vel derisio est *verborum ludus ex proximi defectibus, ut erubescat, & confundatur*. Quod si fiat lignis dicitur *substantio*: pro sine habet erubescantiam, & confusionem in proximo; est ex suo genere mortale contra justitiam; quia, sicut proximus jus habet, ne dehonoretur, nec infametur, sic jus retinet, ne confundatur, & contristetur; unde, si proximus graviter contristetur, & erubescat propter crimen ei per jocum, vel derisum obiectum, Derisor mortaliter peccat; si derisio sit contra parentes est peccatum

contra

contra pietatem: si contra res Sacras, contra Religionem.

36. Quæritur, an ex joco deridere res sacras, & ceremonias Ecclesiasticas, facta, vel dicta Sacerdotum, scurriliter Sacram Scripturam citare, sit peccatum lethale?

Resp. Affirmativè, est sacrilegium profanativum rei venerabilis. Rotarius scilicet. 4. num. 2. nec datur paritas materiæ; quemadmodum peccatum gravissimum est, si quis omitat invocare nomen Jesu, vel genuflectere coram Imagine Crucifixi, ex quo sibi displicet, quod id tendat in gloriam Dei: & dicitur esse peccatum acedia; quatenus tristatur de opere laborioso, quod bonum opus est, tendens in gloriam Dei.

37. Sed quid, an mortale sit deridere aliquem ex joco leviter, & gratia recreationis, ut, quod collum contorqueat, vel alium similem defectum habeat?

Resp. Si derisio ista sit sine verbis pungentibus, & non prævideatur irrisus graviter offendendus, grave peccatum non est. Si verò irrisor prævidet gravissimam proximi contristationem, & erubescientiam, vel, quia scit, quod similia ei displicent, vel, quia aliàs ab eo fuit monitus, ut desisteret, non excusatur à mortali à Bonaccina apud Quilici num. 3. Super quo sunt à Confessario poenitentes examinandi.

38. Quæritur, quid sit maledictio?

Resp. Pro ut hic sumitur, est idem, ac verbis precari, seu optare malum alteri: & est duplex, formalis, & materialis. Formalis est, dum malum ex corde desideratur: est ex suo genere peccatum mortale, quia procedit ex odio interno, &

charitati proximi directè repugnat; graviusque peccatum est, quando strictius tenemur, personam, cui maledicimus diligere; potest esse veniale aut ex parvitate materiæ, aut ex inadvertentia, & ex non pleno consensu: propter quod sæpe à mortali excusantur parentes propter maledicta in filios.

39. Materialis est, cum malum non desideratur ex corde, sed tantum ore profertur, & sine intentione nocendi: est ex suo genere tantum veniale, quia deest intentio, & nocendum non inferitur; potest tamen fieri mortale ratione scandali: ut si Prælatum subditus in faciem maledicat, vel filius parentes, ob gravem irreverentiam, & propter injuriam, quæ proximo fit.

40. Quæritur, an maledicere creaturis irrationalibus sit peccatum lethale?

Resp. Affirmativè, si considerentur, ut sunt creaturæ Dei: & est blasphemia, quatenus illa maledictio redundat in Deum. Si considerentur, ut sunt aliquid proximi, est peccatum mortale contra charitatem: sic mortaliter peccat, qui ex animo vellet perire bestias inimici. Si verò considerentur, quatenus creaturæ irrationales præcisè, est veniale; & nullum, quatenus sunt nobis causa alicujus mali, & incommodi: id enim est magis maledicere ipsi incommodo, quam creaturis, ut peccat dies, in qua natus sum. Quilici qu. 15. art. 2. num. 10.

41. Quæritur, an, qui unico actu integra familia maledicit, tot peccata committat, quot sunt persona?

Resp. Affirmativè, ratio est, quia licet

licet verbum sit unum, realiter terminatur ad diversas personas, & correspondet diversis, & pluribus, saltem virtualiter actibus internis voluntatis, quibus vult malum lingulis personis ex illa familia. Videlicet. 1. cap. 17. n. 10.

Itaque Penitentes in Confessione debent explicare. 1. Malum, quod optant, si est malum vitæ, famæ, vel fortunæ, 2. Quibus optant, quia si sunt parentes, vel filii, est peccatum etiam contra pietatem. 3. Quot sint persone, quibus optant. 4. Quoties optarunt. 5. Quibus, & quoties fuerunt scandalo; & Confessarius interroget etiam, an sint in eo habituari, & ex consuetudine similia mala imprecentur.

Adulatio etiam est peccatum linguæ, dum mendacium includit; quod evenit, cum id, de quo quis laudatur, in eo non est; & est mortale, cum adulatione fit, ut adulatus in peccatum prorumpat. De aliis peccatis linguæ vide dicta in superioribus capitibus.

CAPUT XXVI.

Prop. XLV. & XLVI.

ab Innoc. XI. &c.

Simonia.

PROP. 45. Dare temporale pro spirituali non est Simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed dumtaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale; vel etiam, quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut e contra.

PROP. 46. Et id quoque locum habet,

etiam si temporale sit principale motivum dandi spirituale; immo etiam si sit finis ipsius res spiritualis, sic, ut illud pluri asseritur, quam res spiritualis.

Satis opportunè occasione utriusque propositionis agitur hic de Simonia, de qua ipsæ in terminis loquuntur; cujus notitia est Confessario necessaria; nam fortè nulla est delicti species, quæ tot, tantisque difficultatibus sit implicata; & tam Confessarius ad ipsam distinguendam difficile, idè, quæ scitu magis necessaria judicamus, breviter in examen reducemus.

2. Definitionem Simoniæ videas lib. 1. cap. 8. §. 5. num. 75. & interè considera, quòd pecuniam itaque, aut quodvis aliud pecunia æstimabile dare, vel recipere non licet, nec pro Sacramentis, quæ sunt causa gratiæ (quæ est supra omnem pretium, & cui repugnat, quòd gratis non detur) Nec pro spiritualibus actibus, ut sunt administratio Sacramentorum, usus Spiritualium donorum, divini verbi prædicatio, divini laudes, jurisdictionis Ecclesiasticæ usus, Religiosa Professio, &c. Nec pro his, quæ sunt spiritualibus adnexa: ut sunt Ecclesiastica beneficia, Jus patronatus, &c. ut diximus lib. 1. cap. 8. §. 2. Hæc enim omnia ejus generis sunt, de quibus Christus dixit Matth. 10. gratis accepistis, gratis date.

Quapropter nihil refert, an pecunia pro Beneficio, vel alia re spirituali promittatur, detur, vel accipiat, tanquam pretium, vel incitamentum, sed motivum, aut, ut gratuita compensatio; sed semper est simonia quocumque